
Oppdragsgiver:	Bamble kommune	Dato: 14.11.2014
Oppdrag:	Vurdering av naturmiljø kommuneplan Bamble	
Skrevet av:	Rune Solvang	
Kvalitetskontroll:	Bjørge Wethal	
Referanse:	Solvang, R. 2014. Vurdering av naturmiljø for tre områder kommuneplan Bamble.	Oppdrag nr:533801

Innledning

I forbindelse med kommuneplan i Bamble er tre områder med kalkskog vurdert nærmere ifht naturmiljø. Vurderingene er diskutert både med Sigve Reiso i Biofokus som tidligere har vært oppdragsleder for naturtypekartlegging (dvs. kartlegging av spesielt viktige naturareal) i Bamble kommune samt Tor Erik Brandrud i NINA som har utført kartlegging av sopp i kalkskoger i Grenland, spesielt i kalklindeskoger. Disse fagpersonene har bidratt med vurderinger ved Grasmyr og Krabberød. Arbeidet er utført som relativt korte oversiktsbefaringer med fokus på grov kartlegging av naturverdier, men det er behov for mer detaljert kartlegging inklusive sopp for å få riktig avgrensning, verdi og beskrivelse av lokalitetene ved Fjellstad og Krabberød spesielt. Grasmyr er noe bedre undersøkt, men det er behov for bedre kartlegging i nord for å avgrense noe mindre verdifulle områder i nord fra mer verdifulle områder i vest og sør.

Kort om naturverdier i kalkskoger

Kalkskoger er svært rike skogtyper på kalkrik berggrunn innenfor det geologiske Oslo-feltet. På hovednaturtypenivå opptrer kalkedelløvsog (derav kalklindeskog som er utvalgt naturtype etter Naturmangfoldloven), kalkbarskog (kalkgranskog og kalkfurskog) og kalkskog med boreale løvtrær (kalkskog med dominans av osp, bjørk, selje). Det er for øvrig kommet nye faktaark fra Miljødirektoratet som beskriver disse naturtypene mer inngående (faktaark DN-håndbok 13 anno 2014). Kalkbar – og kalkedelløvsogene omfatter en rekke typer/utforminger som er sjeldne og rødlistede naturtyper, mer eller mindre unike norske naturtyper, og hotspot-habitater med ansamlinger av rødlistearter og habitatspesialister. Svært mange arter av karplanter, sopp, lav på berg, moser og insekter opptrer utelukkende innenfor kalkområdene. Derfor er kalkskogene spesielt og andre naturtyper på kalken som åpen kalkmark spesielt viktige for å ivareta biologisk mangfold. Naturtyper på kalk er nasjonalt svært sjeldne naturtyper, men dominerende på Langesunds-halvøya. Naturtypen er også krevende å kartlegge da man bør ha god oversikt over karplanter og spesielt sopp for riktige verdivurderinger, men både rødlistede kalklav og kalkmoser og insekter knyttet til urterike og solvarme miljø kan også forekomme. Grenland har relativt store arealer av velutviklet, intakt kalkskog, delvis av typer som er nokså unike i norsk-nordisk sammenheng (Brandrud 2010), men disse krymper stadig i areal ved bit for bit-nedbygging. Derfor er det viktig med god kartlegging slik at man velger riktig areal for nedbygging og sparer de mest verdifulle områdene.

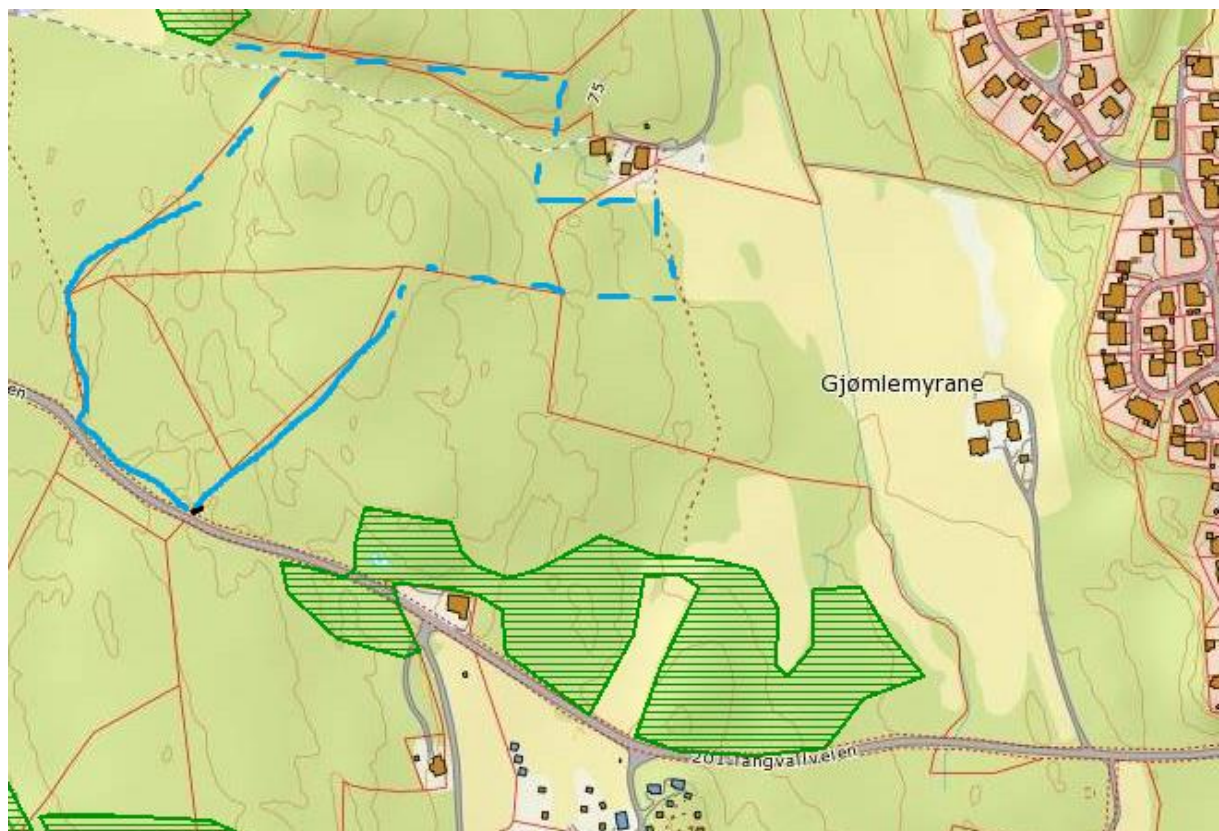
Særlig er Grenland kjent som nordisk kjerneområde for urte - og grasrike kalkfurskoger (Bjørndalen & Brandrud 1989). Kalkskogene ligger i et pressområde som har hatt en rask utbyggingstakt de siste 40-50 årene (jfr. Bjørndalen 1986). På grunn av en tidlig prioritering av vern av kalkfurskoger i Telemark på 1980- og 1990-tallet er imidlertid flere av de viktigste, rikeste og nasjonalt verdifulle ”biomangfoldasene” vernet gjennom datidens Naturvernlov og

sikret (Brandrud 2010). Til sammen er det nå registrert mer enn 100 jordboende rødlistesopper i kalkområdet i Grenland. Kalkområdet i Grenland, sammen med tilsvarende i Oslo-Asker og på Ringerike, framstår som det aller rikeste området for jordboende rødlistesopper i Norge pga. sin unike samling av hotspot-habitater på kalk. Mange rødlistearter av lav på kalkberg er også registrert i kalkområdene i Grenland. Det er derfor fokus fra ansvarlig myndighetene på registreringer av biologisk mangfold i kalkområdene.

Område 1. Fjellstad

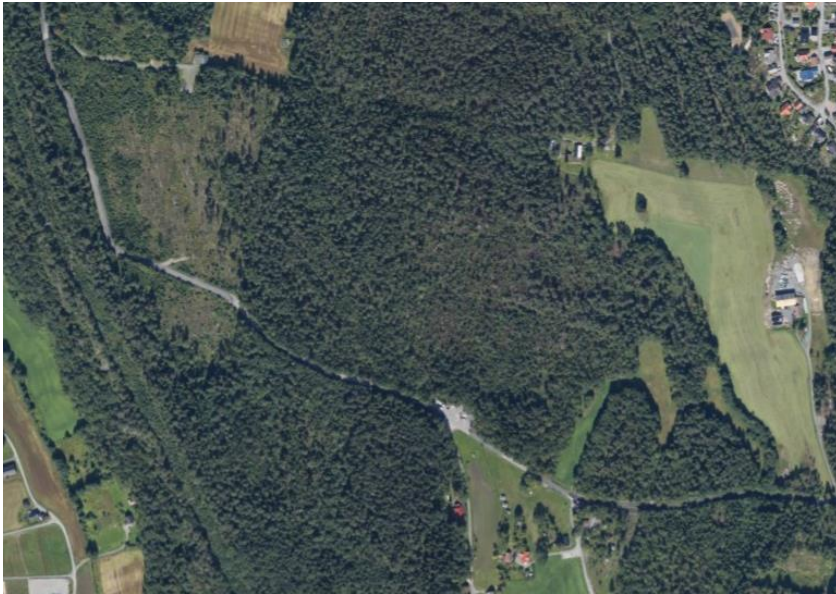
Ved Fjellstad er det registrert en naturtypelokalitet med kalkskog rundt kulturlandskapet. Lokaliteten heter Fjellstad og har Naturbase ID BN00068909 og verdi B. Innenfor naturtypelokaliteten er det gjort to funn av rødlistearter siden forrige kartlegging; hhv bananslørsopp *Cortinarius meinhartii* (VU-sårbar) og russelærvokssopp *Hycrocybe russocoriacea* (NT-nær truet).

Områdene nordøst for denne lokaliteten er nå undersøkt. Der er det en stor hogstflate i vest samt kalkskog i småkupert terreng i øst. Hogstflata er ingen naturtypelokalitet. Nord for dagens lokalitet er det kalkskog. Sentrale deler består av yngre skog som kommer opp etter hogst, mens det øvrige er eldre kalkskog. Etter fakta-arket for kalkskog (revidert i 2014) kvalifiserer muligens hele arealet nord for dagens lokalitet opp til stien nordøst for gården Gjømlemyrane til B-lokalitet (ikke undersøkt tidligere). Vi har avgrenset i blått det som er en klar naturtypelokalitet, og stiplet det som ikke er undersøkt. Hvorvidt de sentrale delene også er lokalitet er ikke undersøkt.

Figur 1. Naturtypelokalitet Fjellstad (BN00068909) samt stiplet blå ny naturtypelokalitet.

Inngrep i den foreløpige lokaliteten vil være negativt. Dersom det skal gjennomføres utbygginger i denne kalkskogen bør det gjennomføres nærmere kartlegging av sopp for å vurdere om de foreslåtte utbygde arealene innehar særlig truet mangfold. Undersøkelser på Grasmyr høsten 2014 viser at kalkskoger som også har en del fattigere lyngdominerte partier kan ha forekomster av rødlistede sopper, til dels i høyere kategorier. I kalkskoger er jordboende sopper så viktig at det bør undersøkes nærmere før man fatter vedtak om eventuell utbygging.

Figur 2. Ortofotokart som viser hogstflate vest for Fjellstad

Figur 3. Parti med kalkskog fra ny naturtypelokalitet nordvest for Fjellstad, se figur 1.

Område 2. Krabberød, Stathelle

Ved Grasmyr nord er det registrert en naturtypelokalitet med kalkskog. Lokaliteten heter Grasmyr NV og har Naturbase ID BN00068873 (navnet på lokaliteten burde vært Falkås). Sentralt i området går det sørover en kile hvor det er deponert betydelig med masser på gamle beiteområder. Dette området har karakter av skrotemark og er av den grunn av liten naturverdi, og dermed lite konfliktykt å bygge ut. Utfordringen er at kilen er smal, og utbygging vil fort komme i berøring med verdifulle naturareal både i øst og vest. Mer detaljert kartlegging vil avdekke hvorvidt inngrep i øst eller vest har liten konsekvens, men trolig er det mindre konsekvenser mot vest enn øst da det her en noe slakere topografi og noe mindre naturvariasjon.

Figur 4. Grønt: Eksisterende naturtypelokaliteter. Blått: Utvidelse av Stokkevannsflauane? (A-lokalitet). Svart: Kalkskog Nepekåsa. Potensiell naturtypelokalitet. Rød: Åpen kalkmark. Naturtypelokalitet.

På hver side av denne kilen er det kalkskoger av ulike utforminger. I øst ligger åsen Falkås som er en naturtypelokalitet med kalkfurskog og kalkedelløvskog. Mot vest (Nepekåsa) er det et areal med eldre kalkskog og åpen grunnlendt kalkmark før de bratte stupene mot Stokkevannet kommer inn. Grenmarasal (NT) er registrert i sørenden av Falkås. Det er et forholdsvis stort potensial for funn av rødlistearter innenfor begge lokaliteter; både Falkås og Nepekåsa.

Den åpne grunnlendte kalkmarka ved Håve (merket rødt i kartet) kan ha forekomst av sjeldne kalklav. Dette bør også undersøkes nærmere. Åpen grunnlendt kalkmark kan bli utvalgt naturtype etter Naturmangfoldloven, og dette gjør at området bør undersøkes nærmere. Potensialet for

kalklav er vurdert som middels til lite potensial (Sigve Reiso pers.medd.). Kalkmarka er trolig en naturtypelokalitet med verdi B.

Figur 5. Åpen grunnlendt kalkmark ved Håve.

De bratte stupene mot Stokkevannet har store naturverdier (soleklare A-verdier), og trolig av internasjonale verdier. Eksisterende lokalitet Stokkevannsflauane (BN00068895) burde vært avgrenset noe lenger mot øst. Dette er vist med blå stipling og spørsmålstegn i kartet.

Falkås eies av Bamble kommune. De øvrige to delene eies av private hjemmelshavere.

Figur 6. Parti i sørlige deler av Falkås.

Område 3 Grasmyr

Vest for Grasmyr er det kartlagt et større område med kalkskog. Lokaliteten heter Grasmyr S og har Naturbase ID BN00068875. Lokaliteten har opprinnelig verdi B, og denne verdien er opprettholdt til tross for et funn av sienamusserong (EN-sterkt truet art). Verdisettingen er diskutert med Tor Erik Brandrud og siden kalkskogene på Grasmyr har betydelig lyngdominans og uten klare hot-spots så langt er det vurdert som riktig å gi verdien B, slik at de absolutt viktigste lokalitetene får verdien A. Lokaliteten er befart to ganger i 2014. Blant annet ifbm samling med kartlegging av storsopper i Grenland. Lokaliteten består av et stort kalkskogsområde dominert av kalkfuruskog med kalkgranskog i søkk og med et variert innslag av andre treslag som eik, osp og rogn. Kalklindeskog opptrer ikke.

Hele lokaliteten eies av Bamble kommune.

Inngrep i denne relativt store lokaliteten vil være negativt da lokaliteten har regionale naturverdier. Funnet av den sterkt truede arten sienamusserong (rødlistekategori EN) er av nasjonal verdi. Dersom det skal gjennomføres utbygginger i denne kalkskogen bør det gjennomføres nærmere kartlegging av karplanter og sopp for å vurdere om de foreslåtte utbygde arealene innehar særlig truet mangfold. De gjelder spesielt de nordlige delene av lokaliteten som ikke er undersøkt i forhold til sopp.

Figur 7. Venstre: Eksisterende naturtypelokalitet Grasmyr (grønt). Gult utvidelser. Områdene i nord bør undersøkes nærmere for en kvalitetssjekk av avgrensning og verdi. Høyre: Funn av rødlistearter på Grasmyr. Kilde: Artskart.

Figur 8. Typisk parti fra de midtre og sørlige delene av lokaliteten med kalkfuruskog med lyngdominans, men med rikere partier ved bergframspring, i små rasmarker og i søkk og andre steder der kalkpåvirkningen er større.

For denne lokaliteten har vi oppdatert lokalitetsbeskrivelse, se under:

Kilder

Bjørndalen, J. E. & Brandrud, T. E. 1989. Landsplan for verneverdige kalkfuruskoger og beslektede skogstyper i Norge II. Lokalteter på Østlandet og Sørlandet. DN rapport 1989.

Brandrud, T. E. 2010. Kartlegging av jordboende sopp med vekt på rødlistearter i utvalgte verneområder i Telemark 2009. NINA-rapport 593. 38 s.

Lokalitetsnr Naturbasen	BN00068875 Grasmyr S
Lokalitetsnr Natur2000	
Naturtype	Kalkbarskog
Utforming	Urterik kalkfuruskog
Verdisetting	Viktig (B)

Figur 9. Kalkskog med gran og hassel i blokkmark i vest.

Innledning:

Lokalitetene er tidligere undersøkt av Sigve Reiso (Biofokus) og delvis av Rune Solvang (Asplan Viak) 10.06.2009 i forbindelse med naturtypekartlegging i Bamble kommune. Lokaliteten er igjen undersøkt av Rune Solvang og Trond Risdal 10.07.2014 ifbm kommuneplan i Bamble og i forbindelse med samling kartlegging av storsopp i Grenland 21.09.2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger vest for skole og barnehage på Grasmyr. Lokaliteten heller generelt svakt mot øst, men med noe mer markerte knauser og småkoller i vest med både kalkvegger og små rasmarker. Lokaliteten grenser i sør mot dyrket mark og gjengroende hogstflate, i øst og nord mot skole og bebyggelse og i vest mot gjengroende beite og yngre skog. Kalklaget på lokaliteten virker nokså hardt og vegetasjonen er i store partier nokså fattig med mosaikkartet kalkpåvirkning langs fuktsig, på enkelte knauser og rasmarker og andre steder der næringsrik kalk frigjøres.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten består av et stort kalkskogsområde dominert av kalkfuruskog med kalkgranskog i søkk og forsenkninger med et variert innslag av andre treslag som eik, osp, spisslønn og rogn. Flere steder er det små fuktige søkk med både rike og intermediære sumpskoger og myrer.

Artsmangfold:

Tresjiktet er dominert av furu og stedvis bjørk, men med variert innslag av gran, spisslønn, eik, osp og rogn samt ask, gråor, selje, morell og hegg. Svartor kommer inn i fuktigere områder. Til sammenligning med andre steder på kalken inngår det lite hassel og lind på lokaliteten. Lind ble bare registrert et sted. I busksjiktet inngår einer, ørevier, rognasal og dvergmispel. Feltsjiktet er lyngdominert med røsslyng og blåbær i store partier og til dels med storbregner med innslag av urterike partier med liljekonvall, fingerstarr, tysbast, skogfiol, lundgrønnaks, markjordbær og blåveis fragmentarisk. Fattige berg dominerer men stedvis er det innslag av rikere berg med bergmynte og blodstorkenebb. I fuktige sig kommer det inn flere sjeldne plantearter, blant annet engstarr, loppestarr og klubbstarr samt en ganske stor bestand av breimyrrull samt forekomst av skogmarihånd. Klokkevintergrønn kommer inn på tørre lokaliteter. Flere rødlistede sopparter er registrert på lokaliteten, blant annet sienamusserong (EN), melrødspore (VU), gullkorallsopp (NT), dysterriske (NT), rosaskiveslørsopp (NT) og indigorødspore (NT). Flere barlind (VU) er registrert.

Fremmede arter:

Som vanlig på kalken er det spredt med fremmede arter med ulike mispler, blant annet bulkemispel, dielsmispel, rødhyll og sibirbergknapp mot bebyggelse i nord.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Som øvrige lettere tilgjengelige kalkskoger i Grenland er denne lokaliteten tidligere beitet og småhogst til ved og andre formål er utført. De områdene som er nærmest bebyggelsen består derfor av yngre skog, til dels med et tett tre- og busksjikt. Mot vest og på småkoller og knauser er det mer eldre trær, fortrinnsvis furu og til dels eik og osp. Dimensjonene er overveiende små men furu på 1.70 m i omkrets og bjørk på 1.75 er registrert. Eik på 1.25 m er registrert. Det er en del død ved på lokaliteten av blant annet osp, bjørk, gråor, selje, gran og furu. Det er bygd en lavvo og et samlingslokale for skole midt inne på lokaliteten, men dette har i liten grad påvirket naturverdiene negativt. Området er aktivt brukt til friluftsliv hvilket de mange stiene i området viser.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av flere verdifulle kalkskoger mellom Stathelle og Langesund.

Skjøtsel og hensyn:

Hogst bør ikke gjennomføres. Skånsom vedhogst av mindre trær kan utføres i nærmere angitte områder. Grøfting og drenering må heller ikke gjennomføres. Skogen bør overlates til fri utvikling, og beskyttes mot grøfting/drenering eller andre inngrep. Villfyllingene bør fjernes.

Verdisetting:

Lokaliteten er vurdert som viktig (B) da lokaliteten består av et større areal med kalkskog. Vegetasjonsmessig dominerer fattige utforminger, men lokaliteten innehar en god del kalkpåvirkede fuktsig med funn av enkelte sjeldne planter i kommunen utypisk for kalkfuruskogene ellers i kommunen. Funn av den svært sjeldne arten sienamusserong (EN-sterkt truet) kunne trekt verdien opp i A. Etter en nærmere vurdering er det vurdert at kalkskogen har en B-verdi på grunn av at lokaliteten har betydelig lyngdominans og uten klare hot-spots og så langt er det vurdert som riktig å gi verdien B.

Fjellstad (gammel beskrivelse – ikke oppdatert)

Innledning: Lokaliteten er tidligere kartlagt og beskrevet av Tinnes og Gangsei (2003) – lokalitet 318 – som igjen er basert på MIS-registreringer. Vi har utvidet avgrensningen noe for å inkludere områder med kalkskog som naturlig hører med innenfor lokaliteten. Samtidig har vi tatt ut et plantefelt av opprinnelig avgrensning. Lokaliteten er befart av Rune Solvang 4.6.2009.

Beliggenhet/avgrensning/naturgrunnlag: Lokaliteten består av tre delområder ved Fjellstad på veien mellom E18 og Langesund over Tangvallkleivane.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten domineres av kalkfuruskog i et område med mange små typiske kalkknauser. Topografisk er området småkupert. Det er mange lysåpne kantsoner mot jorder og veger. Kalkfuruskog på grunnlendt mark dominerer, og det er få partier med fattigere vegetasjon. En liten artsfattig gråor-askeskog opptrer i en forsenkning i terrenget øst for parkeringsplassen sentralt i området. Treslagsrikheten er stor. Furu og eik dominerer, stedvis som lågurteikeskog. Det er for øvrig mye hassel og einer, samt litt osp, gran og alm (NT). Barlind (VU) er også registrert med et individ. Det er lite lind på lokaliteten, så sjeldne sopper knyttet til kalklindeskoger opptrer muligens ikke. I busksjiktet for øvrig opptrer rognasal, norsk asal (trolig), trollhegg, innførte mispler og hegg. Det er lite død ved og grove trær.

Artsmangfold: Vegetasjonen er overveiende rik med liljekonvall, hvitveis og skogsveve som dominerende arter, blåveis opptrer spredt. Litt blåbær opptrer også. For øvrig er det registrert typiske arter som vivendel, hengeaks, teiebær, tysbast, kantkonvall, fingerstarr, myskegras med mer. En del vårmarihand er også registrert, og opptrer sannsynligvis mer rikelig.

Påvirkning/bruk/trusler: Lokaliteten er lite påvirket av inngrep. MIS-biotopen er avsatt som ”gjennomhogst”. Prinsipper for hogst i kalkfuruskoger bør gjennomføres ved hogst.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert som viktig (B) da variert og stedvis grunnlendt kalkskog uten særlig inngrep. Det er et potensial for funn av rødlistearter, kanskje spesielt for markboende sopp på grunn av områdets rikhet og at mange partier er grunnlendte.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling

Grasmyr NV (gammel beskrivelse – ikke oppdatert)

Innledning: Området er stikkprøvemessig undersøkt av Sigve Reiso (Biofokus) 09.06.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Bamble kommune. Sørliche del av arealet som tidligere er kartlagt som naturtype av Tinnes og Gangsei i 2003, er best undersøkt. Nordlig halvdel er mest avstandsvurdert.

Beliggenhet/avgrensing/naturgrunnlag: Avgrenset naturtype omfatter flere kollepartier med eldre furuskog på åspartiet mellom Stokkevannet og Stathelle. Arealet grenser til dyrket mark i sør, bebyggelse i øst, ungsog og naturtype i vest. Avgrensingen er ikke detaljert gått opp i felt, men grovt tegnet på grunnlag av flyfoto. Hele området ligger på kalkgrunn.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Eldre kalkfurusog dominerer arealet som helhet. Noen mindre kiler med yngre løvskog etter hogstingrep finnes stedvis. Typisk skogstruktur er toppsjikt av eldre 35-45 cm dbh eldre furu med spredte løvinnslag av bl.a. eik. Under dette står, i varierende tetthet, et undersjikt av løvoppslag, einer og annet kratt. Unntaksvis mot innmarka på Grasmyr er furuskogen åpen med lite busksjikt, trolig som følge av tidligere beitepåvirkning. Feltsjiktet er jevnt over urterikt med dominans av liljekonvall og knollerteknapp. Arter som blåveis, blodstorkenebb og tysbast finnes også. Død ved er svært sparsomt representert.

Artsmangfold: Generelt er området dårlig undersøkt med tanke på rødlistede arter. Området har en urterik karplanteflora og det er potensial for rødlistede kalkkrevende karplanter. Dette er ikke i detalj undersøkt. Åpne urterike kalkfurusoger har også et godt potensial for flere rødlistede insekter. Kalkgrunnen gir også mulighet for flere krevende markboende sopp.

Påvirkning/bruk/trusler: Tidligere åpen beitesog står i fare for å gro igjen og skygge ut varmekrevende artssamfunn. Åpenbare trusler ellers er hogst og nedbygging.

Verdivurdering: Større areal med eldre, urterik kalkfurusog. Området er nokså dårlig undersøkt og ingen rødlistede arter er kjent fra området, men trolig vil grundigere undersøkelser avdekke slike. Verdien på området er derfor litt usikker, men minst av verdi viktig (B). Som følge av stort areal er den helt på grensen til svært viktig (A). Grundigere undersøkelser av flora og annet artsmangfold vil kunne avklare og mulig heve denne verdien.

Skjøtsel og hensyn: Tradisjonell beitehevd kan med fordel gjenopptas i sørliche deler for å holde skogen lysåpen.